

Andrzej Kwaśniewski

Rubrycele i schematyzmy diecezji kieleckiej (1808–1818)

Z Dziejów Regionu i Miasta : rocznik Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w Skarżysku-Kamiennej 4, 57-77

2013

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Artykuły

Andrzej Kwaśniewski
Kielce

Rubrycele i schematyzmy diecezji kieleckiej (1808–1818)

W Archiwum Diecezjalnym w Kielcach znajduje się zbiór rubrycel i schematyzmów diecezjalnych i zakonnych. Badania nad nimi inicjuje artykuł o drukach cysterskich, jako najcenniejszych¹. Wzorem do podjętej pracy badawczej były katalogi ks. Stanisława Librowskiego². Wypracowane przez śp. ks. Librowskiego założenia i rozwiązania zostały uwzględnione przez autora. Ponadto rozszerzone o kwestie drukarskie i bibliograficzne związane z *Bibliografią polską* Estreicherów. Zgodnie z lubelską tradycją badawczą omawiane druki nazywane są rubrycelami i schematyzmami. Choć żaden z druków kieleckich z lat 1808–1818 nie ma w tytule haseł – *rubricela* i *schematismus*, to jednak zastosowanie w tytule artykułu tych przyjętych i często używanych pojęć wpływa na komunikatywność i zmierza do ujednolicania metod badawczych. Z praktyką klasyfikowania tego typu druków do rodzaju „rubrycela” spotykamy się również w katalogu kartkowym Biblioteki

¹ A. Kwaśniewski, *Katalog rubrycel i schematyzmów polskich cystersów, znajdujących się w księgozbiorze podręcznym Archiwum Diecezjalnego w Kielcach (1788–1816)*, „Hereditas Monasteriorum”, vol. 1 (2012), s. 189–205.

² S. Librowski, *Katalog rubrycel i schematyzmów diecezji i zakonów historycznej Polski, znajdujących się w księgozbiorze Archiwum Diecezjalnego we Włocławku*, cz. 1-2; Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne (dalej ABMK), 23, 1971, s. 213-310.

Jagiellońskiej. W tekście artykułu zamiennie stosowane są pojęcia: rubrycel – directorium – kalendarz oraz schematyzm – elenchus.

Diecezja kielecka została po raz pierwszy erygowana w roku 1805, w 1818 została zniesiona w Kielcach i przeniesiona do Sandomierza. Kielce oraz parafie diecezji kieleckiej na południe od Kielc zostały włączone na powrót do diecezji krakowskiej. Z powodu zapobiegliwości pasterskiej biskupa krakowskiego Jana Pawła Woronicza po skasowaniu diecezji udało się zachować w Kielcach ośrodek władzy kościelnej – Jan Paweł powołał w Kielcach konsystorz foralny diecezji krakowskiej. Faktycznie diecezja w Kielcach została więc ocalona i trwała w formie ukrytej za sprawą działającego konsystorza kieleckiego. Pierwotny konsystorz kielecki przeniesiony został do Sandomierza, część jednak jego akt dotyczących parafii włączonych na powrót do diecezji krakowskiej pozostawiono w Kielcach, większość przewieziono do Sandomierza. Dzięki ocaleniu ośrodka władzy i pozostawieniu części akt w Kielcach można mówić o ciągłości kancelarii, w której zmienili się tylko urzędnicy³.

Kalendarze i schematyzmy diecezjalne są integralną częścią zespołu archiwalnego zwanego dziś Konsystorz i Kuria Kielce. W procesie historycznym z pierwotnego konsystorza kieleckiego powstało Archiwum Diecezjalne w Kielcach erygowane w 1939 roku przez śp. bpa Czesława Kaczmarka. Pomimo faktycznej ciągłości kancelarii diecezji kieleckiej od powstania diecezji aż do dziś, w Archiwum Diecezjalnym w Kielcach zachowały się tylko trzy elenchusy z okresu tzw. pierwszej diecezji kieleckiej (1805–1818 r.). Są to *Directoria* na rok: 1810, 1811 oraz 1813. W *Bibliografii polskiej* Estreichera zamieszczony jest niepełny katalog directoriów diecezji kieleckiej, odpowiednio na lata: 1808, 1809, 1810, 1812, 1814, 1815, 1816⁴. Dane z *Bibliografii polskiej* rozszerzyły znacznie listę directoriów kieleckich. Kalendarze liturgiczne (rubrycele) wydawane były w tamtych czasach łącznie ze schematyzmami, zwykle więc schematyzm wychodził razem z kalendarzem – czyli corocznie. Fakt zachowania druków jedynie z trzech lat oraz dane

³ Por. B. Kumor, *Organizacja terytorialna diecezji kieleckiej*, „Nasza Przeszłość” (dalej NP) t.17, 1963, s. 187-232. T. Wróbel, *Zarys historii diecezji kieleckiej*, „Kielecki Przegląd Diecezjalny” 58, 1982, nr 5, s. 204-243. G. Bujak, *Diecezja kielecka w latach 1805-1818*, „Kieleckie Studia Teologiczne”, 4, 2005, s. 23-31.

⁴ K. Estreicher, *Bibliografia polska XIX stulecia*, Kraków 1966, t. 4, s. 143-144.

z *Bibliografii polskiej* nasunęły pytanie o elenchusy z innych lat. Czy je wydano i czy się zachowały? Taką drogą pojawiła się potrzeba kwerendy poza Archiwum Diecezjalnym w Kielcach. W tym celu wytypowano wybrane archiwa i biblioteki. Wyniki badań zamieszczone zostały w tabeli. W trakcie badań ustalona została liczba jedenastu druków, jako całość produkcji directoriów wydanych na lata 1808–1818.

Pod względem liczebności pierwsze miejsce zajmuje Biblioteka KUL (8 druków), drugie Biblioteka Jagiellońska (5 druków), na trzecim miejscu Archiwum Diecezjalne w Kielcach (3 druki), następnie inne. Ujęte w tabeli dane wymagają jednak szerszego komentarza. Artykuł niniejszy jest ponadto okazją do sprawozdania z wieloletniej kwerendy. Na terenie Kielc, poza Archiwum Diecezjalnym znajdują się dwa elenchusy. W bibliotece seminarium kieleckiego przechowywane jest *Directorium* na rok 1817⁵. Druk ten trafił w bliżej nieokreślonych okolicznościach do biblioteki seminaryjnej w Kielcach. Został skatalogowany w dniu 14 lutego 2009 r. przez bibliotekarkę Arlettę Nersesyan⁶. Z relacji pani Nersesyan wynika, że druk znajdował się wśród innych nieskatalogowanych druków dziewiętnastowiecznych, wśród których występowały trzy inne rubrycele. Wyjaśnia to przyczyny, z powodu których ten cenny druk znajduje się w bibliotece, a nie w archiwum. W kieleckiej tradycji funkcjonowania biblioteki seminaryjnej i archiwum diecezjalnego wytworzyła się doktryna, którą dostrzegamy dziś w sposobie rozdzielania zbiorów bibliotecznych od archiwalnych. Rubrycele przechowywane w bibliotece seminaryjnej są dubletami egzemplarzy zbioru, który stanowi integralną część zespołu archiwalnego o nazwie Konsystorz i Kuria Kielecka. Dublety z tego zbioru w swoim czasie przekazano do biblioteki seminaryjnej. Należy zakładać, że gdyby w połowie XX wieku rubrycela kielecka na rok 1817 była skatalogowana w bibliotece seminaryjnej, wówczas prawdopodobnie została by dołączona do zespołu archiwalnego Konsystorz i Kuria

⁵ *Directorium officii Divini peragendi juxta rubricas breviarii et missalis Romani [...] in annum [...] MDCCCXVII pro Dioecesi Kielcensi conscriptum [...] Josepho Adalberto de Boża Wola Górski dedicatum*, [b.m.r. wyd.] [1816], nlb. Współwyd.: *Consignatio cleri saecularis ac regularis in Dioecesi Kielcensi reperibilis*. Przechowywane – Biblioteka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (dalej BKUL) sygn. V-1272a, Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Kielcach (dalej BWSD Kielce) sygn. I 58425.

⁶ BWSD Kielce – Inwentarz.

Lata	E. XIX II*	Biblioteka Jagiellońska	Biblioteka KUL	Archiwum Diecezjalne w Kielcach	Biblioteka WSD Kielce	Ks. Andrzej Kwaśniewski – zbiór własny	Archiwum Kurii Met. w Krakowie	Biblioteka parafii w Rakowie	Razem liczebność**
1808	1	1	-	-	-	-	-	-	1
1809	1	1	1	-	-	-	1	1	4
1810	1	1	1	1	-	-	-	-	3
1811	-	-	1	1	-	-	-	-	2
1812	1	1	1	-	-	-	-	-	2
1813	-	-	1	1	-	-	-	-	2
1814	1	1	1	-	-	1	-	-	3
1815	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1816	1	-	-	-	-	-	-	-	-
1817	-	-	1	-	1	-	-	-	2
1818	-	-	1	-	-	-	-	-	1

* K. Estreicher, *Bibliografia polska XIX wieku, (część pierwsza, wydanie drugie)*, Kraków 1966, t. 4, s. 143-144.

** „Razem liczebność” podano biorąc pod uwagę archiwa i biblioteki, nie uwzględniono danych bibliograficznych Estreichera.

Kielecka. Ponadto w zbiorach własnych autora przechowywane jest *Directorium* na rok 1814⁷.

Liczbę pięciu druków na terenie Kielc należy uważać za zamkniętą; trzy w Archiwum i dwa poza nim. Na 11 druków wydanych liczba 5 daje mniej niż połowę. Jest to sytuacja dająca sporo do myślenia na temat gromadzenia druków w Kielcach. Istnieje ciągłość kancelarii diecezjalnej (konsystorz i kuria). Istnieje ciągłość biblioteki seminaryjnej od 1727 r. Directoria to druki najściślej związane z Kielcami. Na jedenaście wydanych zachowało się jedynie pięć. Archiwum Diecezjalne w Kielcach, jako instytucja ogólnodiecezjalna, jest zainteresowane danymi na temat archiwów z terenu diecezji, istnieją 303 parafie, spośród których większość powstała w okresie staropolskim, być może w przyszłości uda się odnaleźć inne egzemplarze. Nie posiadamy z oczywistych względów danych o zawartości archiwów parafialnych. Jedyny znany większy zbiór elenchusów znajduje się w Miechowie. W zbiorze tym nie ma directoriów kieleckich z lat 1808–1818. Próbą podjęcia poszukiwań na terenie diecezji będzie opublikowanie niniejszego artykułu w formie popularnej w gazecie „Niedziela” w dodatku „Niedziela Kielecka”. Być może popularny artykuł, zdjęcia stron tytułowych directoriów oraz apel Archiwum spowodują, że w którymś archiwum parafialnym zostanie odnaleziony jakiś egzemplarz.

Przed rokiem 2010 były prowadzone przez autora badania nad bibliotekami parafialnymi z terenu prepozytury kieleckiej, efektem była praca doktorska⁸. Na terenie prepozytury występowało 49 historycznych księgozbiorów parafialnych. Obecnie teren dawnej prepozytury jest podzielony pomiędzy trzy diecezje świętokrzyskie: kielecką, sandomierską, radomską. Autor docierał do wszystkich miejsc, przeszukiwał zakrystie, kancelarie parafialne, strychy i inne miejsca w poszukiwaniu księgozbiorów i archiwaliów. Przeglądając wszelkie dostępne zbiory znalazł jedno *Directorium* na rok 1809, które znajduje

⁷ *Directorium officii Divini peragendi juxta rubricas breviarii et missalis Romani [...] in annum [...] MDCCCXIV Dioecesi Kielcensi conscriptum [...] Josepho Adalberto de Boża Wola Górski dedicatum*, [b.m.r. wyd.] [1813], nlb. Współwyd.: *Consignatio cleri saecularis ac regularis in Dioecesi Kielcensi reperibilis*. Przechowywane w zbiorach własnych autora, BJ sygn. 6707 I czasop. BKUL sygn. V-1272a.

⁸ A. Kwaśniewski, *Księgozbiory parafialne w prepozyturze kieleckiej w XVIII wieku*, Lublin 2010. [Praca doktorska w Archiwum Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego].

się w bibliotece parafii Raków. Jest to historyczna biblioteka składająca się ze starodruków. Oprócz nich znajdują się tam także druki dziewiętnastowieczne. Choć *Directorium* w sensie ścisłym należy do archiwum parafialnego w Rakowie, to jednak w bliżej nieokreślonym czasie skatalogowano je z drukami biblioteki parafialnej. Egzemplarz *Directorium* zachowany w bibliotece rakowskiej jest zdefektowany, nie ma końca, schematyzm kończy się na dekanacie Koprzywnica, zachowała się część druku z obsadą kapituły sandomierskiej, druk nie zawiera końcowych kart, które zaginęły. Parafia w Rakowie w latach 1805–1818 przynależała do diecezji kieleckiej. Jest to zapewne informacja wyjaśniająca okoliczności w jakich dotarł ten cenny i rzadki druk do Rakowa⁹.

Interesujące nas elenchusy nie występują w Archiwum Diecezjalnym we Włocławku¹⁰. Kwerendy w archiwach wybranych diecezji zakończyły się w odniesieniu do Gniezna, Lublina, Drohiczyzna wynikiem negatywnym. Również negatywny wynik przyniosła kwerenda w odniesieniu do Warszawy (archiwum i biblioteka seminaryjna) oraz Częstochowy (archiwum i biblioteka seminaryjna). Poszukiwania w Archiwum Diecezjalnym w Sandomierzu zakończyły się wynikiem negatywnym; zachowane tam elenchusy kieleckie dotyczą diecezji kielecko-krakowskiej i rozpoczynają się od połowy XIX w. W katalogu Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Sandomierzu występują dwa spośród poszukiwanych druków – na rok 1812 oraz 1818. Nie ma jednak dostępu do tych druków, prawdopodobnie zaginęły. W Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie znajduje się tylko jedno *directorium* na rok 1809¹¹.

W czasie zjazdu wykładowców historii Kościoła w Polsce, który odbył się w Pelplinie 5-6 kwietnia 2013 r., w trakcie rozmów kulturalnych ojciec doktor Sławomir Brzozecki z Katolickiego Uniwersytetu

⁹ *Directorium officii Divini peragendi juxta ritum breviarii et missalis Romani pro anno [...] MDCCCIX in usum Dioecesis Kielcensis sub [...] Josepho Adalberto de Boża Wola Górski Dei et Apostolicae Sedis gratia Episcopo Kielcensi conscriptum*, [b.m.r. wyd.] [1808], nlb. Współwyd.: *Consignatio cleri reperibilis in Dia[!]ecesi Kielcensi*. Przechowywane – Biblioteka Parafii w Rakowie sygn. 22; Archiwum Kurii Metropolitalnej w Krakowie (dalej AKMKr) sygn. 224, Biblioteka Jagiellońska (dalej BJ) sygn. 6707 I czasop. BKUL sygn. V-1272a.

¹⁰ S. Librowski, *Katalog rubrycel i schematyzmów diecezji i zakonów...*, s. 283-284.

¹¹ Por. przypis nr 9.

w Lublinie podał informację o przechowywaniu elenchusów kieleckich w Bibliotece KUL. Okazało się, że Biblioteka KUL jest miejscem przechowywania największej kolekcji rubrycel kieleckich – 8 druków na poszczególne lata. Narzuca się pytanie: dlaczego na KUL-u, a nie w Kielcach, czy Sandomierzu? I skąd dotarły na KUL te druki? W rubryceli na rok 1809 znajduje się wpis o darowiźnie: „Dar Seminarium Duch[ownego] w Sandomierzu 1951 r.”; notatka znajduje się na końcowej stronie schematyzmu, przed spisem zmarłych księży. Podobna notatka znajduje się pod koniec schematyzmu na rok 1812, 1817 oraz 1818. W 1951 r. z Sandomierza przekazano na KUL poszukiwane druki. Jest oczywiste, że w Sandomierzu pozostały inne egzemplarze. Dziś w Sandomierzu nie ma dostępu do tych druków, zapewne zaginęły, być może ktoś pożyczył? Obecnie w Sandomierzu nie ma żadnego z cennych druków.

Odkrycie elenchusów kieleckich w Bibliotece KUL pozwoliło ostatecznie ustalić pełną liczbę directoriów wyprodukowanych na potrzeby diecezji kieleckiej. Wspomniany powyżej katalog zamieszczony w *Bibliografii polskiej* rozpoczyna się od directorium na rok 1808, kończy na 1816. U Estreichera brakuje directorium na rok 1811 oraz na rok 1813. Obydwa druki szczęśliwie zachowały się w Kielcach. W Bibliotece KUL zachowały się druki odpowiednio na lata: 1809, 1810, 1811, 1812, 1813, 1814, 1817, 1818. W bibliotece seminaryjnej w Kielcach występuje, jak wyżej zaznaczono, directorium na rok 1817. Na KUL-u ponadto zachował się jedyny znany egzemplarz directorium na rok 1818¹². W roku 1818 diecezja kielecka została zniesiona. Należy przyjmować, że na rok 1819 nie wydrukowano już directorium kieleckiego. Badania doprowadziły do ustalenia pełnej listy jedenastu druków wyprodukowanych dla diecezji kieleckiej na lata 1808–1818. Pełne opisy katalogowe posiadają tylko trzy z lat 1810, 1811, 1813 przechowywane w Archiwum Diecezjalnym w Kielcach – patrz aneks. Pozostałe druki otrzymały opisy ograniczone do danych ze strony tytułowej. Dane umieszczono w przypisach dla directoriów na lata: 1808, 1809,

¹² *Directorium officii Divini peragendi juxta rubricas breviarii et missalis Romani [...] in annum [...] MDCCCXVIII in usum Dioecesis Kielcensis conscriptum [...] Josepho Adalberto de Boża Wola Górski dedicatum*, [b.m.r. wyd.] [1817], nlb. Współwyd.: *Consignatio cleri saecularis ac regularis in Dioecesi Kielcensi reperibilis*. Przechowywane – BKUL sygn. V-1272a.

1814, 1817, 1818. Dla pełności obrazu należy więc dodać opis directorium na rok 1812¹³. Nie udało się znaleźć rubrycel na rok 1815 i 1816. Cała wiedza na temat tych nieodnalezionych druków na rok 1815 i 1816 opiera się na *Bibliografii polskiej*, według której druk na rok 1815 miał się znajdować w Bibliotece Narodowej, a druk na 1816 być może znajdował się w Bibliotece Jagiellońskiej¹⁴.

Druki omawiane składają się z kalendarza – rubryceli oraz katalogu – schematyzmu. Na kartach tytułowych 11 druków kieleckich nie podano nazwiska duchownego, który układał rubrycele. W tym samym czasie w krakowskiej rubryceli na kartach tytułowych pojawia się zwykle nazwisko wicedziekana kapituły krakowskiej, jako redagującego kalendarz kościelny. Zapewne w Kielcach również opracowywał rubrycelę któryś z duchownych miejscowej katedry. Rubrycela – kalendarz liturgiczny stanowi cenne źródło do badań nad służbą bożą diecezji kieleckiej. Problematyka ta wymaga pogłębionych badań rubrycystycznych. Zapewne sposób odprawiania nabożeństw na terytorium kieleckim był zbliżony do zwyczajów diecezji krakowskiej, z której przecież jako macierzystej została wydzielona diecezja kielecka. Zależność kształtu służby bożej w diecezji kieleckiej od tradycji krakowskiej podkreślona jest w komentarzu, jakim opatrzone dzień 4 maja w rubryceli na rok 1808. Z komentarza tego wynika, że sposób obchodzenia tego święta w diecezji kieleckiej zależy od wcześniejszych przepisów rzymskich wydanych dla diecezji krakowskiej, a diecezja kielecka traktowana jest jako wydzielona z diecezji krakowskiej. Komentarz ten nie powtarza się w rubrycelach lat następnych.

Niektóre dni w rubryceli kieleckiej opatrzone są komentarzem o odprawianiu mszy w katedrze kieleckiej i w kościołach kolegiackich. Dzień 15 sierpnia jest dniem „Titulus ecclesiae cathedralis Kielcensis”. W jedną z niedziel września obchodzono „Dedicatio ecclesiae cathedralis Kielcensis”, w katedrze kieleckiej święto konsekracji katedry

¹³ *Directorium officii Divini peragendi juxta ritum breviarii et missalis Romani [...] in annum [...] MDCCCXII in usum Dioecesis Kielcensis auctoritate et mandato [...] Josephi Adalberti de Boża Wola Górski Episcopi Kielcensis Senatoris Ducatus Varsaviensis conscriptum, Cracoviae typis Joannis May [1811]*, nlb. Współwyd.: *Consignatio cleri saecularis ac regularis in Dioecesi Kielcensi reperibilis*. Przechowywane – BKUL sygn. V-1272a. BJ sygn. 6707 I czasop.

¹⁴ K. Estreicher, *Bibliografia polska XIX stulecia*, Kraków 1966, t. 4, s. 144.

miało oktawę. W rubryceli na rok 1810 pod dniem 15 października zamieszczono informację o rocznicy konsekracji bpa Józefa Wojciecha Górskiego. W tym dniu zaznaczono, że w katedrze i kościołach kolegiackich należy odprawić mszę wotywną. Od roku 1811 pod dniem 23 kwietnia podano informację o dniu imienin bpa Józefa Wojciecha Górskiego. W tym dniu zaznaczono, że w katedrze i kościołach kolegiackich należy odprawić mszę w intencji pasterza kościoła kieleckiego. W rubryceli na rok 1810 pod dniem 29 września zamieszczono informację o rocznicy podniesienia kolegiaty kieleckiej do godności katedry. W tym dniu zaznaczono, że w katedrze i kościołach kolegiackich należy odprawić mszę wotywną. W literaturze podaje się datę 30 września 1807 r. jako dzień ogłoszenia erekcji diecezji kieleckiej i podniesienia kapituły kolegiackiej w Kielcach do godności katedralnej¹⁵. Informacje dotyczące rocznicy konsekracji i dnia imienin biskupa oraz o rocznicy podniesienia kolegiaty kieleckiej do godności katedry powtarzają się przez następne lata.

Do kalendarza – rubryceli dołączono katalog – schematyzm, jako współwydany. Do pierwszej rubryceli na rok 1808 dodano spis członków kapituły katedralnej, jest to tzw. zaczątek schematyzmu, który wyszedł pod tytułem *Catalogus Illustrissimorum et Reverendissimorum Proelatorum et Canonicorum Ecclesiae Cathedralis Kielcensis*. Katalog ten zawiera ponadto dane o składzie konsystorza kieleckiego. Nie dołączono do tego katalogu spisu zmarłych księży¹⁶. Pierwszy pełny schematyzm pojawia się dołączony do rubryceli na rok 1809. Schematyzm z 1809 r. sporządzony został poprzez podanie instytucji diecezjalnych oraz spisu parafii według dekanatów. Spis rozpoczyna się od kapituły katedralnej, następnie – członkowie dawnej kapituły kieleckiej zniesionej, konsystorz, wikariusze katedralni, kolegium profesorów – seminarium, kolegium profesorów – gimnazjum, alumni seminarium. Zasadniczą część schematyzmu stanowi spis dekanatów i parafii. Przy

¹⁵ T. Wróbel, *Zarys historii diecezji kieleckiej*, s. 207. B. Kumor, *Organizacja terytorialna diecezji kieleckiej*, s. 198.

¹⁶ *Directorium officii Divini pro Diaecesi Kielcensi cum nova constructione Callendarii juxta rubricas breviarii et missalis Romani in annum MDCCCVIII [...] conscriptum. Dum in possessionem jurisdictionis episcopalis inrtasset [...] Josephus Adalbertus de Boża Wola Górski nominatus et proeconizatus episcopus Kielcensis, Cracoviae typis Joannis Maii [1808]*, nlb. Współwyd.: *Catalogus Illustrissimorum et Reverendissimorum Proelatorum et Canonicorum Ecclesiae Cathedralis Kielcensis*, B] sygn. 6707 I czasop.

każdej parafii podano obsadę z oznaczeniem funkcji duchownego i jego stanu prawnego – np.: *praepositus, curatus, vicarius, cooperator, prebendarius*. Podobnie w obsadzie klasztorów męskich i żeńskich określono, jeśli to było tylko możliwe, funkcje. W odniesieniu do zakonów wiele jednak osób podano bez funkcji, jako zwykłych zakonników i zakonnice. W niektórych klasztorach podano wykaz nowicjuszy i studentów. Dekanaty zostały uszeregowane według okręgów administracji państwowej (austriackiej): (*Circulus Kielcensis iunctus cum circulo Konecensi*:) 1. Kielce, 2. Chęciny, 3. Kije, 4. Sokolina, 5. Opatowiec, 6. Pacanów, 7. Skrzynno, 8. Opoczno, 9. Żarnowiec, 10. Kurzelów; (*Circulus Radomiensis iunctus cum circulo Sandomiriensi*:) 1. Radom, 2. Zwoleń, 3. Kunów, 4. Opatów, 5. Zawichost, 6. Koprzywnica, 7. Połaniec, 8. Bodzentyn, 9. Solec, 10. Przytyk; (*Circulus Lublinensis iunctus cum circulo Józefowiensi*:) 1. Chodel, 2. Urzędów, 3. Zaklików. Zarówno dekanaty jak i parafie podawane są w kolejności niealfabetycznej; po parafiach w ramach dekanatu wymieniane są klasztory wraz z obsadą. Schematyzm na rok 1810 został ułożony w podobny sposób jak pierwszy na rok 1809. Począwszy od roku 1809 schematyzm przez następne lata wychodził współwydany z rubryką pod tytułem – *Consignatio cleri saecularis ac regularis in Dioecesi Kielcensi*. W 1809 r. po raz pierwszy dodawano do schematyzmu spis zmarłych – *Consignatio presbyterorum Dioecesi Kielcensis anno 1807¹⁷ vita functorum*. Spis zmarłych dołączano corocznie do schematyzmu; konsekwentnie pod hasłem *Consignatio presbyterorum*.

Schematyzmy na lata 1809 i 1810 polegają na spisie funkcji i beneficjów wraz z wykazem osób do nich przyporządkowanych. Schematyzm na rok 1811 przynosi nowe informacje o liczbie ludności w dekanatach. Dane te były od tej pory podawane w następnych schematyzmach do 1818 r. Liczba ludności niestety nie jest podawana dla każdego dekanatu. Początkowo na 1811 r. większość dekanatów była pozbawiona informacji o ludności. Na łączną liczbę 23 dekanatów schematyzm na rok 1811 nie informuje o liczbie ludności dla 13 dekanatów: Sokolina, Opatowiec, Pacanów, Kurzelów, Radom, Zwoleń, Połaniec, Bodzentyn, Solec, Przytyk, Chodel, Urzędów, Zaklików. W 1812 r. liczba dekanatów bez informacji o ludności zmniejszyła się do 9: Sokolina, Opatowiec, Pacanów, Połaniec, Bodzentyn, Przytyk, Chodel, Urzędów, Zaklików.

¹⁷ Data 1807 jest raczej błędna, wydaje się że chodzi o rok 1808.

W 1813 r. 10 dekanatów nie posiadało informacji o liczbie ludności: Opatów, Pacanów, Skrzywno, Kurzelów, Zawichost, Koprzywnica, Solec, Chodel, Urzędów, Zaklików. W 1814 r. 4 dekanaty nie posiadały informacji o liczbie ludności: Kije, Koprzywnica, Chodel, Urzędów. W 1817 r. 3 dekanaty nie posiadały informacji o liczbie ludności: Skrzywno, Opatów, Połaniec. W 1818 r. 5 dekanatów nie posiadało informacji o liczbie ludności: Pacanów, Bodzentyn, Opatów, Chodel, Urzędów. Dekanaty leżące po wschodniej stronie Wisły, na Lubelszczyźnie – Chodel, Urzędów i Zaklików, należą więc do posiadających najskromniejsze dane dotyczące ludności. Dostępne schematyzmy pozwalają jednak na obliczenie liczby ludności diecezji kieleckiej w latach 1811–1818. Do schematyzmów na rok 1815 i 1816 nie udało się dotrzeć, być może nigdzie nie zachowały się. Za najdokładniejszy schematyzm diecezji kieleckiej należy uznać wydany na rok 1817. Dużym osiągnięciem konsystorza kieleckiego było zebranie danych na temat ludności w całej diecezji, nie podano wówczas danych tylko dla trzech dekanatów.

Diecezja kielecka została erygowana w roku 1805. Faktycznie instytucja ta zaczęła funkcjonować od 1807 r. Konsystorz kielecki wydał 1 października 1807 r. pierwsze pismo informujące duchowieństwo o załatwianiu spraw w Kielcach. Data 1 października 1807 r. to moment faktycznego początku funkcjonowania diecezji¹⁸. Wydanie drukiem *directorium* na rok 1808 urasta do rangi dużego osiągnięcia nowej władzy diecezjalnej w Kielcach. Pierwsza rubrycelą kielecka na rok 1808 została wydana po trzech miesiącach funkcjonowania władzy diecezjalnej w Kielcach. Do tejże rubryceli na końcu dodano list biskupa Górskiego skierowany do diecezji kieleckiej. List jest datowany na dzień 1 stycznia 1808 r. Należy więc przyjmować, że druk nastąpił w początkach 1808 r., po dacie listu. Rubrycelą na rok 1808 wydana została z opóźnieniem. Do drugiej rubryceli wydanej na rok 1809 dodano pełny schematyzm. Zebranie danych do elenchusu – *consignatio cleri* nastąpiło w stosunkowo szybkim tempie – jeden rok pracy konsystorza. Należy dodać, że schematyzmy-elenchusy diecezji polskich były nowością. Jest to moment historyczny tworzenia pierwszych schematyzmów. W XVIII w. schematyzmy były rzadkością. Przykładem jest schematyzm polskiej prowincji cystersów, obejmujący spis wszystkich

¹⁸ D. Olszewski, *akta Konsystorza kieleckiego, jako podstawa do badań nad parafiami i duchowieństwem pierwszej połowy XIX wieku*, ABMK, 19, 1969, s. 5.

klasztorów i osób do nich przynależących. W odniesieniu do cystersów mamy do czynienia z kilkunastoma klasztorami; nie wszystkie z nich nadsyłały corocznie uaktualniony schematyzm¹⁹. Praca nad schematyzmem rozległej diecezji kieleckiej obejmującej 23 dekanaty była nieporównywalnie większa i trudniejsza.

Diecezja krakowska, z której powstała kielecka, ma zachowane w Bibliotece Jagiellońskiej rubrycele od początku XVI w. W Archiwum Metropolitalnym w Krakowie zachowane są rubrycele krakowskie od połowy XVIII w. Do rubryceli krakowskiej od 1753 r. dołączano zaczątek elenchusu-schematyzmu. Do 1811 r. był to spis członków kapituły i lista zmarłych księży diecezji. Pełny schematyzm zawierający wykaz parafii i innych beneficjów wraz z obsadą dołączono do rubryceli z 1812 r.²⁰ Diecezja kielecka, jako wydzielona z krakowskiej posiadała drukowany schematyzm w 1809 r., czyli na kilka lat wcześniej niż macierzysta krakowska. Diecezja kielecka nie jest jednak pierwsza w Polsce, gdyż np. warszawska posiadała wcześniej elenchus. Najstarsza zachowana w Archiwum Diecezjalnym w Kielcach rubrycela diecezji warszawskiej na rok 1805 zawiera, jako współwydany, pełny wykaz beneficjów i ich obsady²¹.

W niniejszym artykule zamieszczono pełną listę druków wyprodukowanych przez pierwszą diecezję kielecką. Druki wychodziły corocznie i wydano je na lata 1808–1818. W dotychczasowych badaniach na temat diecezji kieleckiej brakowało wiedzy i dostępu do tychże źródeł. W 1927 r. ks. Józef Zdanowski opracowując *Zarys historii diecezji kieleckiej* znalazł, jako najstarszy zachowany schematyzm, spis dołączony do rubryceli na rok 1810. Na jego podstawie ustalił liczbę parafii diecezji na 344²². Oznacza to, że już w dwudziestoleciu międzywojennym nie przechowywano w kurii i w seminarium wcześniejszego schematy-

¹⁹ A. Kwaśniewski, *Katalog rubrycel i schematyzmów polskich cystersów ...*

²⁰ *Ordo officii Divini pro Dioecesi Cracoviensi juxta rubricas breviarii et missalis [...] in annum Domini MDCCXII [...] sub felici regimine [...] Andreae Rawa Gawroński [...] [b. m. r. wyd.] [1811], Współwyd. Elenchus cleri saecularis et regularis Dioecesis Cracoviensis. AKMKr, sygn. 51.*

²¹ *Ordo Divini officii universis cleri Dioecesis Varsaviensis pro anno Domini 1805, auctoritate et mandato [...] Josephi Boncza Miaskowski [...] Episcopi Varsaviensis [...], Varsaviae [b. r. wyd. -1804], Współwyd.: Elenchus universi cleri Dioecesis Varsaviensis. Przechowywane – Archiwum Diecezjalne w Kielcach, b. sygn.*

²² J. Zdanowski, *Zarys dziejów diecezji kieleckiej*, [w:] *Synodus dioeciesana Kielcensis 1927*, Kielce [1927], s. 6.

zmu z 1809 r. Ks. prof. Bolesław Kumor w latach 60. podczas opracowywania tematu *Organizacja terytorialna diecezji kieleckiej*, jako najwcześniejszy schematyzm znał zachowany w Archiwum Diecezjalnym w Kielcach druk współwydany z rubrycelą na rok 1810 (ten sam, na którym opierał się Zdanowski). Na tej podstawie dokonał obliczeń: „w całości nowokreowana diecezja obejmowała 5 kolegiat, 5 opactw, 29 klasztorów męskich, 7 klasztorów żeńskich, 22 dekanaty (całe lub częściowo) oraz 344 parafie”²³. W latach 80. ks. prof. Bolesław Kumor również korzystając ze schematyzmu współwydanego z rubrycelą na rok 1810 dokonał korekty obliczeń: „diecezja ta w 1810 r. obejmowała 23 dekanaty, 359 parafii i filii, 4 kolegiaty, 35 klasztorów męskich, 5 klasztorów żeńskich”²⁴. Struktura dekanalna i parafialna diecezji kieleckiej wymaga z oczywistych względów badań, dzięki którym zostanie określona liczba parafii. W opublikowanych obliczeniach jest sporo nieścisłości. W swoim artykule ks. Bolesław Kumor podaje wykaz parafii diecezji kieleckiej według schematyzmu dołączonego do rubryceli na rok 1810²⁵. W wykazie tym znajdujemy liczne niedokładności, np. pominięto parafię Ostrowiec w dekanacie opatowskim. Ponadto zdarzają się pomyłki wynikające z przepisania błędnych danych schematyzmu; w dekanacie kijskim schematyzm wymienia Chotel Czerwony i Chotel Zielony wraz z obsadą. Chotel Zielony nigdy jednak nie miał praw parafialnych i była to od średniowiecza prebenda położona na terenie parafii Busko. W schematyzmie nie zaznaczono tego. Ponadto liczba parafii zmieniała się w ciągu kilkunastu lat funkcjonowania diecezji kieleckiej. Schematyzm na rok 1810 wymienia w dekanacie kijskim parafię w Gorysławicach, w schematyzmie z roku następnego nie uwzględniono tej parafii jako zniesionej i włączonej do parafii Wiślica.

Rubrycele podają na stronach tytułowych odpowiednią kolejność imion ówczesnego biskupa kieleckiego *Josephus Adalbetrus Górski*. W tej samej kolejności powtórzone są imiona w inicjałach umieszczanych przy herbie biskupim, jaki znajduje się na stronach tytułowych rubrycel z 1814, 1817 i 1818 r. (dostępne autorowi) – J. A. de B.W. G. D. G. E. K. W roku 1817 i 1818 dodano S. R. (senator regni). W starszej lite-

²³ B. Kumor, *Organizacja terytorialna diecezji kieleckiej*, NP, t. 17, 1963, s. 203.

²⁴ B. Kumor, *Powstanie diecezji kieleckiej i kolejne zmiany jej struktury terytorialnej*, [w:] *Księga jubileuszu stulecia Diecezji Kieleckiej (1883–1983)*, Kielce 1986, s. 34.

²⁵ B. Kumor, *Organizacja terytorialna diecezji kieleckiej*, s. 205–207.

raturze Górski występuje pod imionami *Józef Wojciech*²⁶. W artykule ks. Tomasza Wróbla *Wojciech Jan*²⁷. Najczęściej w literaturze i w źródłach występuje pierwszy biskup kielecki jako Wojciech Górski z pominięciem pierwszego imienia²⁸. Sam Górski w dokumentach pomijał pierwsze imię i podpisywał się *Wojciech Biskup*²⁹ lub *Wojciech Górski* (patrz poniżej w druku mszy o bł. Jakubie Strepie)³⁰. Powyżej pojawia się informacja, że bp Górski obchodził imieniny na forum diecezji kieleckiej w dniu św. Wojciecha (23 kwietnia). Imiona biskupa Górskiego stanowią przykładowy, drobny problem badawczy.

Zgromadzony materiał pozwala na omówienie kwestii drukarskiej. Zachowane directoria na lata 1808–1818 w większości zostały wydane bez adresów wydawniczych. Directorium na rok 1808 opatrzone zostało adresem "typis Joannis May". Adres ten w niezmiennej formie występuje na stronach tytułowych druków na lata 1811, 1812, 1813. W *Bibliografii polskiej Directorium* na rok 1809 błędnie opisane jest jako wydane w Krakowie u Jana Maya. Błąd ten występuje zarówno w pierwszym jak i drugim wydaniu *Bibliografii polskiej*³¹. Egzemplarze – zarówno przechowywany w Lublinie, jak i egzemplarz z Rakowa – nie posiadają adresu wydawniczego. Directoria na lata 1809 oraz 1810 zostały więc wydrukowane bez adresu. Directorium na rok 1808 posiada adres krakowski – Jana Maya. Po dwuletniej przerwie pojawia się więc ponownie pierwotny adres – Kraków, Jan May. Od roku 1814 do 1818 druki wydane zostały bez adresu. Rodzi się pytanie: kto wydrukował pozostałe, nieopatrzone adresem druki diecezji kieleckiej? Być może jest to również produkcja Jana Maya. Aby to jednak udowodnić konieczne są odrębne badania porównawcze. Pobieżne porównanie 11 badanych druków wskazuje na znaczne podobieństwa pomiędzy

²⁶ J. Zdanowski, *Seminarium Duchowne w Kielcach. Szkic historyczny w 200. rocznicę założenia*, Kielce 1927, s. 26.

²⁷ T. Wróbel, *Górski Wojciech Jan*, [w:] *EK*, Lublin 1989, t. 5, kol. 1391.

²⁸ *Ordo officii Divini [...] in Dioecesi Kielcensi pro anno Domini 1910 [...] Kielciis [1909]*, s. 112. J. Rokoszyński, *Troski Wojciecha Górskiego Biskupa Kieleckiego (1805–1818) o seminarium duchowne*, Warszawa 1912.

²⁹ F. Puchalski, *Seminarium Kieleckie. Rys historyczny i dokumenty*, Kielce 1901, s. 162.

³⁰ Por. przypis nr 30.

³¹ K. Estreicher, *Bibliografia polska. Cz. 1, Stolecie XIX [1800–1880], t. 1*, Kraków 1870, t. 1, s. 310. K. Estreicher, *Bibliografia polska XIX stulecia*, Kraków 1966, t. 4, s. 144.

drukami opatrzonymi adresem oraz tymi, które wydano bez adresu. Ponadto za Janem Mayem przemawia fakt, że omawiane druki były wydawane nieprzerwanie przez tę samą instytucję – diecezję kielecką, i w każdym z 11 przypadków polecał je wydawać bp Józef Wojciech Górski. Z usług firmy Jana Maya skorzystał również opat jędrzejowski Jan Drzewiecki i wydał kalendarz cystersów na rok 1809³². Być może porównanie kieleckiego *directorium* z cysterskim przyniosłoby nieco wiedzy. Jan May działał w Krakowie w latach 1792–1831. W interesującym nas okresie jego drukarnia mieściła się przy ulicy Floriańskiej. Drukarz ten znany jest w literaturze jako wydawca „Gazety Krakowskiej” oraz m.in. kalendarzy świeckich, był związany z Kościuszką i Kołłątajem. Jego produkcję określa się jako niewielką, obliczaną na około 60 pozycji³³. Do liczby tej dodajmy odnaleziony w Kielcach kalendarz cystersów na rok 1809 oraz rubrycele kieleckie na lata 1808, 1811, 1812, 1813. Jeśliby się okazało w przyszłości, że także wydane bez adresu rubrycele kieleckie pochodzą z firmy Maya, wówczas zwiększyłoby to jego skromną produkcję o 11 druków.

Działalność wydawnicza diecezji kieleckiej i samego biskupa Józefa Wojciecha Górskiego wymaga zapewne dalszych badań. Niewiele dziś na ten temat wiemy. Poza omawianymi rubrycelami jedyny znany dowód tejże działalności to ulotny druk zachowany w bibliotece parafialnej w Gnojnie. Jest to druk mszy o błogosławionym Jakubie Strepie. Formularz został wydrukowany na jednej karcie bez adresu wydawniczego³⁴. Druk ten znajduje się w osiemnastowiecznym mszale, został umieszczony w odpowiednim miejscu (chronologicznie)³⁵. Po tekście mszy o bł. Jakubie Strepie wydrukowano zezwolenie kancelaryjne biskupa Józefa Wojciecha Górskiego na odprawiane z tego formularza: *Supra scriptam missam a Sancta Sede Apostolica consessam, ab universo clero saeculari et regulari Dioecesis Kielcensis celebrari mandamus.*

³² A. Kwaśniewski, *Katalog rubrycel i schematyzmów polskich cystersów*, s. 201.

³³ *Drukarze dawnej Polski od XV do XVIII wieku*, t. 1 (Małopolska), cz. 2 (wiek XVII–XVIII), vol. 2 (L-Ż i drukarnie żydowskie), red. J. Pirożyński, Kraków 2000, s. 414-423.

³⁴ *Die I Junii in festo b. Jacobi de Strepa confessoris ex minorum ordine archiepiscopi Leopoliensis missa* [b. m. i r. wyd.] [1809], Biblioteka Parafii Gnojno (dalej BP Gnojno), b. sygn.

³⁵ *Missale Romanum [...] ex Ducali Capidonensi typographeo per Aloysium Galler anno Domini 1781*, BP Gnojno b. sygn.

Datum Kielciis in residentia nostra episcopali. Die 28 Februarii 1809 anno. Adalbertus Górski Episcopus Kielcensis. Stanislaus Lipiński suae excellae. secretarius. Ks. Stanisław Lipiński występuje w schematyźmie na rok 1809 jako wikariusz kolegiaty kieleckiej oraz kapelan biskupi „Capel[lanus] ad aulam episco[palem]”. Nie wchodził więc w skład urzędników konsystorza – będąc kapelanem biskupim traktowany był jako sekretarz. Stąd zapewne podpis pod pismem biskupim.

W rubrycelach na lata 1808, 1809, 1810, 1811, 1812, 1813 znajdujemy wydrukowaną informację o zobowiązaniu duchowieństwa do modlitw za duszę ks. Jana Duwalla – *Meminerint praesbyteri Dioecesis Kielcensis quod pro anima Joannis Duwall nominati episcopi Tarnoviensis fundatoris Directorii Officii Divini missa una a quolibet praesbytero absolvenda [...]* (na rok 1808). Wezwanie do modlitwy było drukowane pod koniec rubryceli, tuż przed miejscem, w którym rozpoczyna się druk *Consignatio cleri*. Ks. Jan Duwall, jako biskup nominat tarnowski, pozostawił specjalny fundusz na druk rubryceli. Celem fundacji było, aby księża diecezji tarnowskiej otrzymywali co roku za darmo rubrycelę. Fundator zapisał w testamencie życzenie, aby w rubrycelach drukowano jego prośbę o mszę za jego duszę, jako fundatora danego egzemplarza rubryceli³⁶. Utworzenie diecezji kieleckiej w roku 1805 było rozumiane w działaniach administracji kościelnej jako przeniesienie jej z Tarnowa do Kielc. Po przeniesieniu do Kielc diecezja zachowała dawniejszą fundację Duwalla i księża kieleccy korzystali z funduszy przeznaczonych pierwotnie dla zniesionej diecezji tarnowskiej. Druki rubrycel na rok 1814, 1817, 1818 nie posiadają informacji o funduszu na rubrycele i nie ma też zobowiązania do modlitwy, zapewne fundusz wyczerpał się.

Rubrycele kieleckie na lata 1808–1818 wydano pod ujednoczonym hasłem tytułowym *directorium*. W pierwszym wydaniu *Bibliografii polskiej* pod hasłem *Directorium* odnotowano cztery z jedenastu wydanych druków: (na lata) 1808, 1809, 1814, 1816³⁷. W drugim wydaniu *Bibliografii polskiej* pod hasłem *Directorium* odnotowano siedem z jedenastu wydanych druków: (na lata) 1808, 1809, 1810, 1812, 1814,

³⁶ J. Szymański, *Testament Jana Duwalla z 1885 roku*, „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” t. 7 (1960), z. 2. s. 122, 127, 131.

³⁷ K. Estreicher, *Bibliografia polska* Cz. 1, Kraków 1870, t. 1, s. 310.

1815, 1816³⁸. Przeprowadzone badania przyniosły pełną listę 11 druków. Odkryte więc zostały cztery nieznane Estreicherowi: (na lata) 1811, 1813, 1817, 1818. Spośród trzech druków zachowanych w Kielcach dwa są nieznane Estreicherowi: na rok 1811 i 1813.

W pierwotnym założeniu artykuł miał być zatytułowany „Katalog rubrycel i schematyzmów diecezji kieleckiej, znajdujących się w księgozbiorze podręcznym Archiwum Diecezjalnego w Kielcach (1810–1813)”. Celem badań są bowiem druki znajdujące się w archiwum. Wziąwszy pod uwagę fakt, iż w archiwum kieleckim zachowało się jedynie 3 z 11 wyprodukowanych druków, okazało się, że interpretacje skupione wokół trzech druków musiały odwoływać się do druków znajdujących się poza Kielcami. W ten sposób artykuł nabrał znamion ogólnych na temat wszystkich rubrycel i schematyzmów wyprodukowanych przez tzw. pierwszą diecezję kielecką. Idea przewodnia, dyscyplinująca autora, została ocalona przez umieszczenie pierwotnego tytułu w aneksie.

Aneks

Katalog rubrycel i schematyzmów diecezji kieleckiej, znajdujących się w księgozbiorze podręcznym Archiwum Diecezjalnego w Kielcach (1810–1813).

Wykaz skrótów

BJ – Biblioteka Jagiellońska w Krakowie.

BKUL – Biblioteka Uniwersytecka Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego.

b.m.r. wyd. – bez miejsca i roku wydania.

b. sygn. – bez sygnatury.

Def. – defekt.

E. XIX II – K. Estreicher, *Bibliografia polska XIX stulecia*, t. 1-17, Kraków 1959–2000.

NB. – nota bene.

Opr. – oprawa.

Prow. – proveniencja.

Sygn. – sygnatura.

³⁸ K. Estreicher, *Bibliografia polska XIX stulecia*, Kraków 1966, t. 4, s. 143-144.

TR – treść rubryceli.

TS – treść schematyzmu.

Współwyd. – współwydane.

1.

Directorium officii Divini peragendi juxta ritum breviarii et missalis Romani pro anno embolismali et altero post bissextilem MDCCCX in usum Dioecesis Kielcensis auctoritate et mandato [...] Josephi Adalberti de Boża Wola Górski Episcopi Kielcensis conscriptum, [b.m.r. wyd.] [1809], 8°, nlb.

TR: na odwrocie karty tytułowej *Revolutiones annuae pro ao. 1810, Festa mobilia, Quatuor tempora*; kalendarz rozpoczyna się od *Januarius*; po kalendarzu *Decreta quaedam scitu necessaria in decursu anni 1810 obvenientia*.

Współwyd.: *Consignatio cleri saecularis ac regularis in Dia[!]ecesi Kielcensi reperibilis*.

TS: stan osobowy kapituły katedralnej, konsystorza i seminarium. Obsada parafii i innych beneficjów według dekanatów; dekanaty podano według okręgów administracji państwowej (*Circulus Kielcensis iunctus cum circulo Konieczenski*): Kielce, Chęciny, Kije, Sokolina, Opatowiec, Pacanów, Skrzynno, Opoczno, Żarnowiec, Kurzelów; (*Circulus Radomiensis iunctus cum circulo Sandomiriensi*): Radom, Zwoleń, Kunów, Opatów, Zawichost, Koprzywnica, Połaniec, Bodzentyn, Solec, Przytyk; (*Circulus Lublinitensis iunctus cum circulo Józefowiensi*): Chodel, Urzędów, Zaklików. Po schematyzmie *Consignatio presbyterorum Dioecesis Kielcensis anno 1809 vita functorum, Phase lunae, Tabula ortus et occasus solis [...]*.

Sygn.: b. sygn.

E. XIX II s.144.

BKUL sygn. V-1272a.

BJ sygn. 6707 I czasop.

Def.: uszkodzony papier górnej i dolnej okładziny. Uszkodzenia i zagięcia kart. Liczne karty poplamione klejem, kilka sklejonnych.

Prow.:

1. parafia Kozłów; nie można określić, o którą parafię chodzi; w diecezji kieleckiej znajdują się parafie w miejscowości Kozłów koło Miechowa oraz w miejscowości Kozłów koło Małogoszcza.

2. Archiwum Diecezjalne w Kielcach.

Opr.: niebieski papier. Do oryginalnej oprawy doklejono okładkę z tektury.

2.

Directorium officii Divini peragendi juxta ritum breviarii et missalis Romani [...] in annum tertium post bissextilem et primum post embolismalem MDCCCXI in usum Dioecesis Kielcensis auctoritate et mandato [...] Josephi Adalberti de Boża Wola Górski Episcopi Kielcensis Senatoris Ducatus Varsaviensis conscriptum, Cracoviae typis Joannis May [1810], 8°, nlb.

TR: na odwrocie karty tytułowej *Revolutiones annuae pro ao. 1811, Festa mobilia, Quatuor tempora, De nuptiis*; kalendarz rozpoczyna się od *Januarius*; po kalendarzu – *Quaedamscitu necessaria in decursu anni 1810 obvenientia*.

Współwyd.: *Consignatio cleri saecularis ac regularis in Dia[!]ecesi Kielcensi reperibilis*.

TS: stan osobowy kapituły katedralnej, konsystorza i seminarium. Obsada parafii i innych beneficjów według dekanatów: Kielce, Chęciny, Kije, Sokolina, Opatowiec, Pacanów, Opoczno, Skrzynno, Żarnowiec, Kurzelów, Radom, Zwoleń, Kunów, Opatów, Zawichost, Koprzywnica, Połaniec, Bodzentyn, Solec, Przytyk, Chodel, Urzędów, Zaklików. Po schematyzmie *Consignatio presbyterorum Dioecesis Kielcensis anno 1810 vita functorum, Phase lunae, Tabula ortus et occasus solis [...]*.

Sygn.: b. sygn.

E. XIX II nie notuje.

BKUL sygn. V-1272a.

Def.: uszkodzony papier górnej i dolnej okładziny. Uszkodzenia i zagięcia kart.

Prow.: Archiwum Diecezjalne w Kielcach.

NB: notatki na marginesach rubryceli.

Opr.: niebieski papier. Do oryginalnej oprawy doklejono okładkę z tektury.

3.

Directorium officii Divini peragendi juxta ritum breviarii et missalis Romani [...] in annum tertium post bissextilem et primum post embolismalem MDCCCXIII pro Dioecesi Kielcensi conscriptum [...]

Josepho Adalberto de Boża Wola Górski Dei et Apostolice Sedis gratia Episcopo Kielcensi Senatori Ducatus Varsaviensis dedicatum, Cracoviae typis Joannis May [1812], 8°, nlb.

TR: na odwrocie karty tytułowej *Revolutiones annuae pro anno 1813, Festa mobilia, Quatuor tempora, De nuptiis* ; kalendarz rozpoczyna się od *Januarius*; po kalendarzu – informacje o egzaminie pastoralnym, reskrypt dotyczący kultu św. Konstantyna w katedrze kieleckiej, *Scitu necessaria pro ao. 1813, Phases lunae, Tabula ortus et occasus solis [...]*.

Współwyd.: *Consignatio cleri saecularis ac regularis in Dioecesi Kielcensi reperibilis*.

TS: stan osobowy kapituły katedralnej, konsystorza i seminarium. Obsada parafii i innych beneficjów według dekanatów: Kielce, Chęciny, Kije, Sokolina, Opatowiec, Pacanów, Opoczno, Skrzynno, Żarnowiec, Kurzelów, Radom, Zwoleń, Kunów, Opatów, Zawichost, Koprzywnica, Połaniec, Bodzentyn, Solec, Przytyk, Chodel, Urzędów, Zaklików. Po schematyzmie *Consignatio presbyterorum Dioecesis Kielcensis anno 1812 vita functorum, Phase lunae, Tabula ortus et occasus solis [...]*.

Sygn.: b. sygn.

E. XIX II nie notuje.

BKUL sygn. V-1272a.

Def.: uszkodzony papier górnej i dolnej okładziny. Uszkodzenia i zagięcia kart.

Prow.: Archiwum Diecezjalne w Kielcach.

Opr.: niebieski papier. Do oryginalnej oprawy dokleiono okładkę z tektury.

Ordo Recitandi and Directorium Officii Divini of Kielce diocese (1808–1818)

Kielce Diocese Archives houses the collection of Ordo Recitandi and Directorium Officii Divini of the diocese and the monastic orders. The author of this research work followed the assumptions and solu-

tions that Father Stanisław Librowski included in the catalogues he had compiled, moreover, he elaborated on the subject adding information on printing and bibliographic issues connected with the Polish Bibliography of Estreicher. In accordance with the Lublin research tradition (ABMK center) all the described prints are termed Ordo Recitandi and Directorium Officii Divini. None of the Kielce prints of 1808-1818 has the words “rubricela” or “schematismus” in their titles, however, including these commonly known terms into the title of this article makes it communicative and aims at unifying the research methods. We also find certain types of prints classified as Ordo Recitandi in the card catalogue of the Jagiellonian Library. The terms Ordo Recitandi – Directorium – directory and Directorium Officii Divini – elenchus are used interchangeably.

Considering the fact that only 3 out of 11 prints have survived and they are stored in Kielce Archives, it was necessary to refer to the prints stored outside Kielce. In this way this article describes all this documents issued by the so called first Kielce diocese in general.

Key words: ordorecitandi, directorium officii divini, Kielce diocese, Kielce Diocese Archives, diocese clergy.

Translated by
Magdalena Kardyś